

چکیده

این پژوهش با اهداف (چهار هدف) شناسایی مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، طراحی و عامل یابی پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، بررسی وضعیت موجود مهارت‌های اجتماعی در برنامه درسی قصد شده پایه‌های چهارم، پنجم و ششم با وضعیت مورد انتظار و شناسایی تفاوت دیدگاه معلمان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی در مورد میزان پرداختن برنامه درسی قصد شده به مهارت‌های اجتماعی در نظام آموزش و پرورش انجام گرفت. روش پژوهش، ترکیبی اکتشافی متوالی با مدل تدوین ابزار است که با مرحله کیفی آغاز و با مرحله کمی خاتمه می‌یابد. روش کیفی در پژوهش حاضر تحلیل متن به شیوه قیاسی - استقرایی است و روش کمی مورد استفاده روش توصیفی است. جامعه آماری در پژوهش کیفی شامل آیات قرآن کریم و روایات اهل بیت (علیهم‌السلام) و متخصصان بوده و در پژوهش کمی، معلمان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم مقطع ابتدایی شهرستان دماوند در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بوده‌است. روش نمونه‌گیری در بخش کیفی هدفمند و در بخش کمی روش نمونه‌گیری در دسترس بوده است. جهت آزمون فرضیه‌ها از آزمون t تک نمونه‌ای و تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA)، استفاده شده است. یافته‌های پژوهش در تبیین مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی بر اساس آموزه‌های اسلامی، ذیل هشت مقوله و ۶۱ زیرمقوله استخراج و طبقه‌بندی شدند. این مقولات شامل استقامت حق‌محورانه (۱۰ زیرمقوله)، اندیشه‌ورزی (۷ زیرمقوله)، ارتباط با خدا (۸ زیرمقوله)، اطاعت‌پذیری (۴ زیرمقوله)، کنترل نفس (۳ زیرمقوله)، مقابله مذهبی (۴ زیرمقوله)، مهارت‌های ارتباطی (۲۱ زیرمقوله) و تعامل با محیط (۴ زیرمقوله) است. براساس یافته‌های حاصل از نتایج آماری، مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مبتنی بر آموزه‌های اسلامی در ذیل چهار عامل اصلی بارگذاری شده که این چهار عامل شامل مهارت‌های ارتباطی، حسن سلوک، اندیشه‌ورزی و تلاش برای تغییر شرایط است. در بررسی میزان انطباق وضعیت موجود این مهارت‌ها در محتوای درسی با سطح مورد انتظار، نتایج پژوهش حاکی از آن است که محتوای درسی سال چهارم و ششم در چهار مؤلفه بیان شده، با سطح مورد انتظار انطباق دارد، اما محتوای درسی ارائه شده در پایه پنجم نسبت به دو پایه دیگر در بعد مهارت‌های ارتباطی پایین‌تر از حد مورد انتظار ارزیابی شده است. از سوی دیگر در بررسی دیدگاه معلمان در مورد میزان پرداختن به این مهارت‌ها در برنامه درسی قصد شده سه پایه، نتایج پژوهش بیانگر آن است که میزان پرداختن به مهارت‌های اجتماعی در برنامه درسی قصد شده پایه ششم ضعیف‌تر از پایه‌های چهارم و پنجم است.

واژگان کلیدی:

مهارت‌های اجتماعی، آموزه‌های اسلامی، آموزش و پرورش، دانش‌آموزان، دوره ابتدایی